

**สภาพการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา สารหน้าที่พลเมือง
วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4
ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24
จังหวัดกาฬสินธุ์***

**State of Learning Management in the Social Studies Civics,
Culture and Living in Society based on Four Sublime States
of Mind of Teachers under the Secondary Education Service
Area Office 24, Kalasin Province**

พระจินดา สุชาโต, สมควร นามสีฐาน¹, ทวีศิลป์ สารแสน และชาธิวัฒน์ ทวีทอง²
Phra Jinda Sujato, Somkhuan Namseethan, Tavesin Sarasan and Charriwat Thawinwong
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น¹
นักวิชาการอิสระ²
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand
Independent Scholar, Thailand
Corresponding Author, E-mail: jinda.promchale25@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ 2) เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติกร และ 3) ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ของครู เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างคือ ครูสังคมศึกษา จำนวน 165 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) การวิเคราะห์ข้อมูลคือการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานการวิจัยด้วยสถิติ (Independent-Samples T-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : F-test)

*ได้รับบทความ: 14 กุมภาพันธ์ 2562; แก้ไขบทความ: 20 พฤศจิกายน 2563; ตอรับตีพิมพ์: 15 พฤศจิกายน 2563
Received: February 14, 2019; Revised: November 27, 2020 ; Accepted: November 15, 2020

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. การเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ของครูสังคมศึกษาที่จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์สอน โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. แนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา พบว่า ครูผู้สอนควรปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในการส่งเสริม โดยการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียนให้นักเรียนมีอารมณ์ที่สนุกสนานในการเรียนมากขึ้น ควรนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเกี่ยวกับเนื้อหาการเรียน มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มากขึ้น ควรมีการประเมินผลและพัฒนาการทางสารหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 และกิจกรรมเข้าค่ายธรรมะ กิจกรรมประกวดมารยาทไทยหรือกิจกรรมจิตอาสาต่างๆ เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนมีสารหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ประจำใจ และเป็นคนดีของสังคมสืบต่อไป

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้; การดำเนินชีวิตในสังคม; หลักพรหมวิหาร 4 ของครู

Abstract

The aims of this research were: 1) to study the state of learning management in the social studies, civics, culture and living in society; 2) to compare the levels of operation and 3) study the ways in relations to the learning management in the social studies, civics, culture and living in society based on the principles of Four Sublime States of Mind (Pāli: brahmavihāra) of teachers. This study was a survey research with its 165 samples as social studies teachers under the office of Kalasin secondary education service area 24. The tool used in this study was the questionnaire and the obtained data were analyzed by the following statistics: Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test (independent samples) and One Way Analysis of Variance: f-test.

The research results were as follows:

1. The mean score of the state of learning management in the social studies, civics, culture and living in society based on the principles of four sublime states of mind

of teachers under the office of Kalasin secondary education service area 24 in overall was at a high level.

2. The overall statistic scores from the comparison of the operations of learning management in the social studies, civics, culture and living in society of the teachers, classified by their personal factors: genders, ages, education and teaching experiences were indifferent with the statistical significance level of 0.05.

3. The guidelines for learning management of social studies are that teachers should improve and develop learning management by creating a learning atmosphere in the classroom for students to have more fun in learning; they should adopt modern technology related to learning contents in teaching and learning more; there should be an evaluation and development in the subject of civics, culture and living in society with the principles of four sublime states of mind; and the Dharma camp activities, Thai manners contest or volunteer activities should be organized in order to instill students with civics, cultures and living in society with the principles of four sublime states of mind and to make them as the good people of the society.

Keywords: learning management; living in society; four Sublime States of mind of Teachers

1. บทนำ

ประเทศไทยในขณะนี้พยายามขับเคลื่อนการพัฒนาความเป็นพลเมืองสู่ประชาคมอาเซียน โดยประเทศสมาชิกอาเซียนจะมีการรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนในปี พุทธศักราช 2558 เป็นการสร้างสังคมภูมิภาคให้พลเมืองของประเทศสมาชิกอาเซียนอยู่ร่วมกันฉันญาติมิตร บนพื้นฐานของความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา และการที่จะก้าวไปสู่เป้าหมายดังกล่าว จะต้องมีการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กไทยสู่ประชาคมอาเซียนให้ประสบ

ผลสำเร็จ กำหนดเป้าหมาย ได้แก่ คุณลักษณะของเด็กไทยที่จะพัฒนาสู่การเป็นประชาคมอาเซียนให้ชัดเจน ทั้งด้านความรู้ ทักษะหรือกระบวนการ และที่สำคัญคือด้านเจตคติซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นพลเมืองอาเซียนที่มีคุณภาพ (Ministry of Education, 2012 : 24)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มีนโยบายมุ่งเน้นแนวทางการพัฒนาโดยยึดคนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายใต้การเปลี่ยนแปลง ทั้งภายในและภายนอกประเทศ นอกจากนี้ ยังมีนโยบายส่งเสริมการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสร้างสังคมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพก่อให้เกิดการเรียนรู้

ตลอดชีวิตโดยยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ต่อเนื่องเพื่อให้เกิดบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมเหตุสมผล มีความพอประมาณ และมีระบบภูมิคุ้มกันและการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี ซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ สังคมไทยเป็นสังคมคุณภาพ สร้างโอกาสและมีที่ยืนให้กับทุกคนในสังคมได้ดำเนินชีวิตที่ดีมีความสุขและอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ (Office of the National Economic and Social Development Board, 2019)

อย่างไรก็ตาม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของความเป็นพลเมืองควรมี 3 มิติ คือ 1) ด้านความรู้ความเข้าใจ ได้แก่ มีความรู้ความเข้าใจหลักและระเบียบการปกครองประเทศในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น มีความรู้ความเข้าใจในความเกี่ยวโยงกันของสถานภาพของผู้คนกลุ่มต่างๆ ในสังคมเชิงซ้อน มีความรู้ความเข้าใจการเมืองการปกครองในมิติสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนและการเมือง ภาคประชาชน เข้าใจเรื่องของสิทธิชุมชน ทุนทางสังคมอันหลากหลาย มีความรู้ความคิดเท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งในระดับประเทศและระดับโลกที่อาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับประเทศไทย และมีความรู้ความสามารถในเทคโนโลยีสมัยใหม่ วิถีชีวิตอย่างใหม่ตามควรแก่วิชาชีพของตน 2) ด้านความคิดเห็นหรือเจตคติ มีเจตคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม มีเจตคติที่ดีต่อการอยู่ร่วมกันอย่างเอื้ออาทรเป็นผู้มีความคิดเห็น

ต่อเหตุการณ์บ้านเมืองเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย วิถีชีวิต ค่านิยมอย่างไทย เห็นคุณค่าและผลของความ เป็นชาติร่วมกับผู้อื่นและมีความคิดเห็นที่ทันสมัย 3) ด้านการปฏิบัติตน ปฏิบัติตนให้ถูกต้องสอดคล้องกับกฎหมาย ศีลธรรม และกติกาของชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติ ปฏิบัติตนตามหลักสิทธิหน้าที่ของพลเมือง ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นเรื่องของ การจรรโลงความถูกต้อง ความเป็นระเบียบความดีงามของสังคม (Nirunthavee, 2006 : 12)

พระพุทธศาสนาเถรวาทจะมีคำสอนเกี่ยวกับสังคมโดยตรงปรากฏอยู่หลายหมวด ดังที่พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) ได้รวบรวมไว้ในธรรมานุญชีวิตหมวดคนกับสังคม เช่น สังคหวัตถุ 4 สาราณียธรรม 6 อปริหานิยธรรม 7 ทศพิธราชธรรม พรหมวิหาร 4 เป็นต้น จากหมวดธรรมเกี่ยวกับสังคมซึ่งพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้รวบรวมไว้ในธรรมานุญชีวิต หมวดคนกับสังคมนี้น ท่านได้กล่าวถึงพรหมวิหาร 4 ว่า คือ ธรรมของคนมีคุณ แก่สังคม (สมาชิกที่ดีของสังคม) พรหมวิหาร 4 จึงเป็นหมวดธรรมที่มีความสำคัญและน่าสนใจ นอกจากนี้พรหมวิหาร 4 ยังเป็นหมวดธรรมรู้จักกันแพร่หลายในสังคมว่า คือ ธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐหรือผู้มีจิตใจยิ่งใหญ่กว้างขวางดุจพระพรหม 4 ประการ ได้แก่ เมตตา คือ ความรัก กรุณา คือ ความสงสาร มุทิตา คือ ความเบิกบานพลอยยินดี เมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดีมีสุข อุเบกขา คือ ความวางเฉยมีใจเป็นกลาง ในขณะที่พุทธศาสนิกชนบางส่วน ยังขาดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหมวดธรรมดังกล่าวอีกหลายประการ เช่น ไม่เข้าใจว่า พรหมวิหาร 4 เป็น

คุณธรรมประจำใจเป็นคุณภาพจิตหรืออยู่ในระดับความคิด เนื่องในสัมมา สังกัปปะ การฝึกอบรมพรหมวิหาร 4 จึงรวมอยู่ในหมวดสมาธิหรืออิจิตสิกขา ถ้าจะใช้พรหมวิหาร 4 เช่น เมตตากับการแสดงออกภายนอก ก็ต้องเอาเมตตาอันไปประกอบ การกระทำคือ กายกรรมประกอบด้วย เมตตา วชิกรรม ประกอบด้วย เมตตา เป็นต้น เพราะว่า ลำพังเมตตาก็ยังไม่เป็นการกระทำขึ้นปฏิบัติการทาง สังคมโดยตัวของมันเอง ดังนั้น ครูสังคมศึกษา จึงมีหน้าที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนเพื่อ พัฒนา คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีให้แก่ นักเรียน การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา สารหน้าที่ พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ของครูนั้นมิได้มีขึ้นเฉพาะ ภายในห้องเรียนเท่านั้น การให้ผู้เรียนได้ทำ กิจกรรมเสริมหลักสูตร และทำกิจกรรมร่วมกับ ชุมชนยังมีส่วนสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้มี คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดี (Phra Dhamma Pitaka (P.A. Payutto), 2006 : 756)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการ จัดการเรียนรู้สังคมศึกษา สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมด้วยหลัก พรหมวิหาร 4 ของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและการเสริม สร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีให้แก่ นักเรียน เรื่องพรหมวิหาร 4 และเรื่อง การพัฒนาสังคมใน ทศนะของพระพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อนำไปสู่วิธี การประยุกต์ใช้พรหมวิหาร 4 เพื่อการพัฒนาสังคม

เพื่อที่จะได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีและ เป็น กำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ สังคมศึกษา สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและ การดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติของ การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลัก พรหมวิหาร 4 ของครูสังคมศึกษา จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์สอน

3. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ สังคมศึกษา สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและ การดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยตามวิธีวิจัยเชิง สำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นข้อคำถามแบบเลือกตอบ (Check-List) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบคำถามปลายเปิด (Open Form) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

ประชากร คือ ครูสังคมศึกษาที่ปฏิบัติ หน้าที่อยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เขต 24 ที่เปิดสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จากจำนวน 55 โรงเรียนในจังหวัดกาฬสินธุ์มีจำนวนทั้งหมด 291 คน

กลุ่มตัวอย่างใช้สูตรของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) จากการคำนวณที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ความคลาดเคลื่อน ± 5 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 165 คน โดยแบ่งครูเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่ม ที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานในวิชาชีพครูระหว่าง 1-10 ปี และครูสังกัดศึกษาที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานในวิชาชีพครูตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ นำมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบ ความเรียง ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ตามการรับรู้ของครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน ซึ่งมีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) นำมาวิเคราะห์โดย การวิเคราะห์แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ตามประสบการณ์การสอนที่ต่างกัน และวิเคราะห์แต่ละกลุ่มประสบการณ์ด้วยการหาค่ามัธยฐานและ

ค่าส่วนเที่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลความหมายค่ามัธยฐานเลขคณิตตามที่กำหนด แล้วนำเสนอในรูปของ ตารางประกอบ ความเรียง และตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะแนวการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ของครูสังคมศึกษา ที่ได้แจกแบบสอบถามปลายเปิด โดยเขียนในลักษณะความเรียงประกอบบริบท

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้ สถิติพื้นฐานร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division) (Sisa-at ard, 2002 : 104) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.86 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน t-test for independent samples (Phattiyathani, 2006 : 219-221)

4. สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามลำดับดังต่อไปนี้

1. สภาพการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา สารหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$, S.D. = 0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย มีลำดับดังนี้ 1 คือ การจัด

กิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{x} = 4.29$, S.D. = 0.40) 2 คือ การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.15$, S.D. = 0.45) 3 คือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.11$, S.D. = 0.37) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าน้อยที่สุด คือ การจัดเนื้อหาในหลักสูตร ($\bar{x} = 4.10$, S.D. = 0.43) และเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาสาระหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวม จำแนกตามเพศพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ยกเว้น ด้านการจัดเนื้อหาในหลักสูตร ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.37 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จำแนกตามอายุ โดยภาพรวม พบว่า ค่า Sig. มีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่า โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวม พบว่า ค่า Sig. มีค่ามากกว่า 0.05 แสดงว่า ระดับการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา สาระหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ของครู จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จำแนกตามครูสังคมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน คือ ประสบการณ์การสอน 1-10 ปี จำนวน 68 คน ประสบการณ์การสอน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 97 คน ($n = 165$) พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. แนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา สาระหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ มีแนวทางดังนี้ ครูผู้สอนควรปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในการส่งเสริมสาระหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 โดยการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในชั้นเรียนให้นักเรียนมีอารมณ์ที่สนุกสนานในการเรียนมากขึ้น ควรนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเกี่ยวกับเนื้อหาการเรียน มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มากขึ้น ควรมีการประเมินผลและพัฒนาการทางสาระหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมสาระหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 แก่นักเรียน เช่น กิจกรรมเข้าค่ายธรรมะ กิจกรรมประกวดมารยาทไทยหรือกิจกรรมจิตอาสาต่างๆ เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนมีสาระหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ประจำใจ และเป็นคนดีของสังคมสืบต่อไป

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษา สภาพการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน การจัดการกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าน้อยที่สุด คือ การจัดเนื้อหาในหลักสูตร และเมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระภุชยะ วชิรญาณโณ (วภักดิ์เพชร) (Phra Krishna Wachirayamano (Waphakpetch), 2017) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตเทศบาลนครอุดรธานี เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป เปรียบเทียบ และเสนอแนะแนวการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตเทศบาลนครอุดรธานี จำนวน 360 คน โดยใช้แบบสอบถามในการสำรวจและรวบรวมข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์คุณลักษณะของการจัดการเรียนการสอนทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยี ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนผลการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนการสอนในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตเทศบาลนครอุดรธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีด้านการจัดการเรียนรู้และด้าน

การวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติของการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา สาระหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์สอน พบว่า จำแนกตามเพศ จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมแตกต่างกัน จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์การสอน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การสอนต่างกันมีระดับการปฏิบัติต่อปฏิบัติการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา สาระหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐวรรณ จิตาคม (Thitakom, 2015) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้พรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จากการศึกษาวิจัยดังกล่าว พบว่า เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถานศึกษา และบุคลากรครูในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลแล้วพบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษา และบุคลากรครูในสถานศึกษา ที่มีประสบการณ์ในการสอน ตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นของผู้อำนวยการสถานศึกษา และบุคลากรครูในสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับในด้านเพศ

อายุ ระดับการศึกษาและตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ
มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรมีการสร้างบรรยากาศการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนสนใจในการส่งเสริมสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ให้เกิดขึ้นในจิตใจ

1.2 ควรใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยเพื่อจูงใจกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจ ใฝ่รู้ ใฝ่เห็น

1.3 ควรมีวิธีการวัดและประเมินผล ความก้าวหน้าทางสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย

1.4 ควรมีการสอดแทรกกิจกรรมภาคปฏิบัติจริงในการส่งเสริม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ในรายวิชาที่สอนอย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

2.1 นักวิจัยและผู้สนใจด้านงานวิจัยสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์ประยุกต์ และสร้างใหม่ อย่างเหมาะสมได้

2.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 24 หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านการศึกษา สามารถนำแนวทางการจัดการเรียนรู้ สังคมศึกษา ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ของครู สังคมศึกษา เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนมีสาระหน้าที่

พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4

3. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อส่งเสริมหลักพรหมวิหาร 4 ในเรื่องอื่นเพื่อส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษามีหลักพรหมวิหาร 4 ที่ดีในด้านอื่นๆ อันจะเป็นการพัฒนาให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดีอีกประการหนึ่ง

3.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการจัดการเรียน สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 แก่นักเรียน ในโรงเรียน

3.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดเนื้อหาในหลักสูตร ประเด็นในแต่ละด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากผลการวิจัยเรื่อง สภาพการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ แนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม การดำเนินชีวิตในสังคม ด้วยหลักพรหมวิหาร 4 ของครูสะท้อนให้เห็นผลการสร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ในชั้นเรียนให้นักเรียนมีอารมณ์ที่ สนุกสนานในการเรียน การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัย เกี่ยวกับเนื้อหาการเรียน มาใช้ในการจัดการเรียน การสอนของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

References

- Ministry of Education (2012). *Learning Management Approach to ASEAN Secondary Schools*. Bangkok : Printing Agriculture Cooperatives of Thailand.
- Nirunthavee, S. (2006). Learning management documents to develop learners to be good citizens. *Research report*. Bangkok : pimdee printing.
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2019). *National Economic and Social Development Plan No. 12*. http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422 (Accessed 10 January 2019).
- Phattiyathani, S. (2006). *Educational measurement*. Kalasin : Coordination of printing.
- Phra Dhamma Pitaka (P.A. Payutto). (2006). *Dhamma Dharma revised and Expanded*. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya Printing.
- Phra Krishna Wachiraya Mano (WaphakPetch). (2017). Teaching and Learning of Social Studies, Religion and Culture in Promoting Moral Ethics for High School Students in Udon Thani Municipality. *Master of Buddhist Thesis*. Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Sisa-at ard, B. (2002). *Preliminary research*. Bangkok : Suwiriyan.
- Thitakom, N. (2015). The application of the four Brahma in administration of school administrators Office of Secondary Education, Area 42. *Master of Science Thesis*. Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.